Ч. 40 (12.406). Львів, субота 22. лютого 1930. Оплата поштова заплачена готівкою. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В обличчі господарської кризи.

I.

Ще ніколи від часів знесення панщини не було в Европі такого запікавлення селом і хліборобським питанням, як саме тепер. І не диво, бо ніколи ще не було такого обезціднення хліборобських плодів, яке відбилобся так діймаючо на народньому господарстві, як саме тепер. Занявся цим питанням і економічний комітет при Союзі Народів. Розважують цю справу в кожній державі, обдумують її і в Польщі. Всюди шукають шляхів виходу з положення. Коли слідкувати за усім тим, що діється, то так і видно, як паде не одна дотеперішня економічна теорія, ще недавно широко обґрунтовувана і завзято боронена. Ось приклад із самої таки Польщі.

Досі панував у офіціяльних і неофіціяльних доктринерів, які афішують себе оборонцями і інтересів робітника і великого промислу напрям політики дешевого хліба. Та сьогорічний упадок цін на хліборобські продукти доказав наглядно, що апровізаційно-збіжева політика є в хліборобських краях просто господарським абсурдом. Сьогодні показується, що чим дешевші хліборобські плоди села, тим гірше живеться і міському і сільському пролєтаріятові, а одночасно й промисл тратить основи для розвитку і занепадає.

На око може воно виглядати дивно.

Але все виясниться, коли візьмемо під увагу, що чим більшою є купча сила села, тим більше воно консумує промислових виробів чи то на господ. інвестиції чи на життєві потреби. Тоді тим краще розвивається міський промисл і торговля, а міський пролєтаріят має тоді працю та має можність добиватися хочби й страйками кращих платень. Колиж паде промисл і торговля ізза упадку купчої сили села, то паде і пролєтаріят, бо тратить навіть найгірше платні заробітки.

Тому абсурдом є якенебудь обмеження вивозу збіжа митами чи іншими оплатами, або нормалізаціями у виді збіжевих резерв, що мають за завдання дати тані середники поживи для міського чи промислового елєменту. Коли хліборобське населення доведене політикою до знижки цін на плоди до такої крайности, що праця і капітал на ґрунті перестають рентуватися, то сільське населення переходить до екстензивної господарки та закидає всякі інвестиції. Далі стають йому вже недоступними потреби щоденного ужитку, а накінець воно починає випродувати своє добро і так сточується поволи в ряди пролєтаріяту.

А промисл? Він мусить тоді ізза корчення внутр. ринку збуту менше продукувати, мусить звільнювати робітників, а що при чимраз меншій продукції фабрика працює чимраз дорожче, то вона теж перестає рентуватися, а не маючи даних до експорту припиняє працю. Так множиться безробітний пролєтар і в місті і на селі.

Цей упадок цін доказав фальшивість ще одної доктрини, а саме, що немов то наслідком дешевости збіжа тратять тільки великі і середні посілости а не дрібні. Вже хліборобський крах у 80 роках мин. століття виявив у нас наглядно, що найбільше потерпіли саме ці здрібнілі хліборобські посілости, бо великі чи середні витримували його завдяки поправі рентовности господарки ізза надміру таних робучих сил. Це грозить і тепер тим, що сільський пролєтаріят при екстенсивній господарці буде засуджений або на примусове безробіття, або на працю на чужому за безцін.

II.

Такий стан бачимо нині і в Польщі. Видний він ось хочби з торговельних оборотів у кооперації. З дня на день паде купча сила села. Падуть торгові обороти купців, паде промисл, велика власність оферує свої ґрунти та купувати нема кому.

І коли дивитися з нинішньої перспективи на десятилітню господ. політику Польщі, то просто незрозуміло, як можна було зуживати на протязі цілого десятиліття цілу енергію на подешевіння хліборобських плодів і не виділи, що підтинанням сил понад двацяти міліонів хліборобського населення підрізується галузь, на якій сидить решта населення. А щоби дійти до такої простої зрештою правди, що чим дорожчі хліборобські плоди, тим краща доля цілого краю, то на це треба було аж такої скрути, яка заглянула в вічі усім, навіть щасливим вибранцям промислу.

Нині лунають у цілій Польщі кличі ратунку для хліборобства. Та коли прислухатися усім цим кличам, то так і видиться яку хаотичність у поглядах на ратунок виявляють господарські круги. Та всеж згідними є їх побажання в одному, що лихові має зарадити уряд. Уряд має випровадити їх немов безпомічних дітей на дорогу якогось вимріяного добробуту. Усі дотеперішні наради та ухвали представників найріжнородніших господарських ділянок зачинають і кінчаються апелями до влади, до уряду. І не диво. Цеж уряд польського етатизму. Він так їх виховував через ціле десятиліття. А уряд? Він знов виявляє повну безсилість. Він звалює вину на загально світовий характер кризи або на колишні заборчі держави чи на нинішніх сусідів, найменше признається до власних помилок. Майже все, про що нині говориться, є нереальне. Ось такий авторитативний економіст при уряді як Кшижановський подає у своїй промові з 3. лютого як вихідні точки для поправи: заграничну позичку і необхідність еміграції надміру робучих сил. Або: у міністерстві рільництва думають над проєктом обмеження вільного поділу селянських ґрунтів, над творенням чогось у роді селянських фідеїкомісів і над перерібкою права про наслідство. Очевидно, є це в нинішніх обставинах абсурдом, доки не найдеться праці для тих, що мали би бути вивласнені. Та цього роду нездійснимих проєктів є більше.

III.

Але й ми не маємо господарського пляну. А він потрібний, бо треба нам витрівати у назріваючому лихолітті. Не можемо потішати себе тим, що велика власність паде і чекати, що буде далі, бо факти кажуть, що наша дрібна господарська сила вже підірвана і коли так далі піде, то зачнемо невдовзі жити із попередніх надбань, а не з прибутків. Не думаю тут подавати проєкту такого пляну, бо на це треба студій і докладної підготовки. А всеж таки позволю собі кинути декілька думок. Вже завчасу мусимо подбати, щоби наша кооперація не попадала у скрутне положення, бо хто нині витріває, той вийде здоровим. А кооперація потребує вже нині того, щоби увіллягти в її жили увесь наш зайвий капітал. Годі вкладати оборотовий капітал кооперації в нерухомі інвестиції тоді, коли він ослаб, бо його увязнення сталоб чимсь у роді затамування крови в організмі.

Є в нас господарські ділянки, які при мінімальних вкладах збірної праці, навіть без вкладу капіталу, моглиб бути при теперішніх обставинах далеко поплатніші. Ось наприклад збірна поправа дуже врожайних, але віками занедбаних, пасовиськ далаб напевно поважні користи у раціональній мясній і молочній господарці. Погляд, що дом. скот є в господарстві конечним злом, треба тепер звернути на збіже, а корова має стати не лише фабрикою навозів, але перерібки паші в молочні продукти. Коли нині в Америці не є вже рідкістю, що корова дає річно 12.000 літрів молока, а бувають випадки, що й 18.000, коли в Данії пересічна видайности виносить 4.5000 літрів, то ми не можемо задоволятися на пересічній видайности 1300, а то й 700 літрів. Отже паші і ще раз паші! Ясно, що годі нараз перейти з одного напряму господарки до другого, себто від збіжевого до пашного, бо це й небезпечне і нераз неможливе. Але коли треба лишитися при збіжу, хоч би з огляду на його домашнє запотребування та з огляду на прикмети ґрунту, то крайно шкідливими є твердження, що треба вертати до екстенсивної господарки, бо це так якби хто радив промисловцеві вертати до ручної продукції замісць парової.

Безумовно не слід закидати купаль помічних погноїв чи госп. машин (сівлок, тощо), але слід приноровити збіжеву господарку до системи, яку подав у науковому обґрунтуванні але для загалу дуже приступно й зрозуміло агр. Доманицький в 1. і 2. числі „Коопер. Республики". Там звертає він увагу на систему італійця Солярі, яка зрештою й у нас від давна несвідомо практикується. Годі тут її в двох словах змальовувати. Коротко кажу, що мова там про те, щоби засівати куди більше метеликоцвітних ростин, як конюшина, сераделя, лубін, бо вони даючи дуже добру пашу, збогачують ще землю в дорогі, а так конечні для наших земель азотові навози, так що засіяне на них збіже, підкріплене такими фосфоровими і потасовими навозами, дає куди більші збори. Але вже пшениця не може війти у нас з управи, бо треба надіятися, що вона як ростина світового запотребування ніколи не зійде з ринків і ціна її все утримається на належній висоті.

Не меншу увагу мусимо звернути на промислові ростини, та на насінну господарку. Взагалі метою нашого хліборобства повинна бути управа таких ростин, що займають якнайбільшу скількість робучих рук, бо вони поплатніші, а одночасно зараджують безробіттю, яке грозить нашому селу щораз більше.

Та найважнішим нашим завданням не допустити до ліцитацій. А коли слабші одиниці її підпалиб, то обовязком нашим не допустити, щоби наше майно переходило в непокликані руки.

М. Творидло.

Сензаційний лист до Довгалевського.

„Возрожденіе" містить отвертий лист російського журналіста Ревнікова до радянського амбасадора в Парижі Довгалевського у справі зникнення ґен. Кутепова. Лист цей свідомо витриманий в такім гострім тоні, що примушує Довгалевського реаґувати на нього та подати цю справу до суду. Між іншим Ревніков пише Довгалевському такі компліменти:

„У білий день Ви виконали злодійство і злочин, а як що Ви не вважаєте себе вбивником і злодієм, за якого я уважаю Вас, то подайте мене до суду, а як що Ви, пане Довгалевський, не є злодієм тільки щойно шантажистом, то заскаржіте мене також, а коли Ви не є навіть шантажистом, тільки звичайним гідним погорди большевицьким лакеєм, ну, то докажіть мені це, що Ви не заслуговуєте на таку гостру мою характеристику Вашої комуністичної особи".

Російська еміграція терпеливо чекає, що на те скаже Довгалевський.

Лист засудженого на смерть.

В Яффі засуджено на смерть 23 літнього жида Гінкіса, якого обвинувачували, що він підчас погромів скинув поліцейський однострій та вбив кількох арабів. Засуджений Гінкіс родом з Рівного і його родичі в Рівнім дістали розпучливий лист, у якому Гінкіс запевняє, що він ніякого араба не вбив, а тільки боронив жидів перед арабськими нападами.

Процес за православні церкви.

III.

Історики можуть собі писати про той „гвалт“, як хочуть і як розуміють. *Але це для суду не може мати рішаючого значіння.* Суд мусить мати певні й безпосередні дані для сформулування вироку. Отже мусів би польський суд воскресити тих уніятів, над котрими царська Росія робила „гвалт“, їх переслухати — *і то всіх уніятських парохіян в кожній парохії зокрема.* Таких міродайних свідків нині нема, вони давно вимерли. Отже як міг би відбутися суд: чи в тій і тій парохії уніяти під „гвалтом“ перейшли на православіє, чи добровільно?

Зрештою, навіть якби суд міг зовсім певно усталити, що та чи інша давня уніятська громада під „гвалтом“ перейшли на православя, то на тому був би й кінець судового вироку. Суд може віддати річ у посідання тільки *покривдженому*, або його правним наслідникам, а не комусь третьому, бо інакше сам зробив би новий „гвалт“.

А деж ті покривджені, „згвалтовані“ уніяти в поодиноких православних парохіях на Волині, Підляші, Холмщині? — *Їх нема!*

Нащадки давніх уніятів виховались уже як православні, хочуть остатись православними — отже нема покривджених. Комуж мав би суд віддати церкви тих нащадків давніх уніятів? Полякам, римо-католикам? Цеж була би та „третя“ сторона, правно зовсім непричасна в цілій справі. Отже був би це *новий гвалт* — дійсний гвалт. Поляки римо-католики ніколи не були власниками тих церков і тих церковних дібр, отже яким правним титулом вони могли би увласнити їх? Нема в праві такого титулу, це міг би бути тільки гвалт, грабіж. Ні ми, галицькі уніяти тут ні при чому. Ми в нашому церковному посіданні Росією не були покривджені. Церкви волинських давніх уніятів це були їхні церкви, а не наші галицькі.

Тай ті нові уніяти „словянського обряду“, що на Волині й Підляші, тут ні при чому. Вони щойно навернулися до катол. церкви, отже давнія Росія не могла їх скривдити, бо їх ще не було. Тай незначне їх число.

Тільки тоді, колиб аж досі устоялись давні уніяти з діда-прадіда, і колиб їх у кожній парохії було значне число, спір про посідання церков і церковного майна міг би бути правно обоснований. І тільки вони мали би право виточити такий судовий процес і тільки їм міг би суд звернути бувші уніятські церкви в посідання. *Але не польські епископи і не польським епископам.*

IV.

Фанатизм засліплює. Польські епископи не бачать, що їх судовий процес за „зворот“ православних церков страшенно компромітує їх. Вони підсунули конвенціональний резон нинішнього ватиканськo-польського конкордату, щоби тим резоном прикрити природне право, й захопити в свої руки чужу власність. Так навіть царська Росія не поступила.

Авжеж російські історики всі, як один, твердили, що берестейська унія, це діло „гвалту“ й підступу. А все таки царська Росія з того титулу не відбирала уніятам їх церков.

Моральне враження того процесу польських епископів фатальне. Православні судять про католицизм після зразку поведінки польських духовних достойників. Але й для наших уніятських широких мас це враження руйнуюче. „От як поляки винищують наш нарід титулом унії!“ — думки й зітхання, які необхідно мусять кожному українцеві уніятові, як і неуніятові, затрівожити душу.

Схаменіться, якщо ви дійсно католики! — кличемо не від нині, але й бачимо, що ваш голос — „голос вопіючого в пустині“.

Зрештою: справедливий Господь глядить на людські діла, та зважить і змірить кожне діло в свій час.

Греко-катол. священик.

Держава і громадяни.

Промова посла С. Кузика на пленумі сойму при бюджеті мін. внутр. справ дня 8. лютого 1930.

(Докінчення.)

Казав колись з тої трибуни мін. Складковський, що поліція не бє, лише стріляє. Твердимо, що тортурування вязнів, особливо політичних вязнів, істнує в цілій ширині. Маємо на це десятки доказів. Це, прошу панів, система, тому, що, ще нікого з винуватих не притягнено до карної відповідальности. Постерункові з Огрядова, Радехівського пов., при переслухуванні селян Михайла Бабія і Андрія Остапчука з Оплуцька, як також селян з Бабича, бючи їх, виривали селянам волосся з голови і в цій справі зроблено навіть карне донесення до суду в Радехові, стверджене судовим лікарем. Це доказує, що поліція не лише стріляє, але також бє.

Прошу панів, час не дозволяє мені вивести на денне світло всі практики кациків адміністративної машини на українських землях. Колиж якийсь із кациків стає вже неможливий і є перенесений до іншого повіту, поліціянти ходять по селах і примушують підписувати письма такого змісту: „Ясновельможний пане міністре! Ми мешканці села Х турчанського повіту довідалися, що наш Вельможний п. Староста Тадеуш Завістовський перенесений з Турки. Це дуже болюче відбилося у нас, тому, що п. староста Завістовський з хвилиною приходу до Турки почав переводити ретельну і здорову санацію в кожній ділянці, як економічній так політичній, чого доказом служить факт, що в 57 селах зорганізовано угодові партії під назвою Червінсько-Руська „Згода“. Такі письма є певне в руках п. міністра з сіл турчанського повіту в обороні старости Завістовського. Ось на таких підставах створюється легенду про привязання українського населення до адміністраційних властей і держави.

Мушу згадати ще про війну польської адміністрації з українськими померлими, про боротьбу з могилами українських героїв. Коли хтось невідомий вилив фляшинку чорнила на памятник „Орльонт“ у Львові зірвалася справжня буря у польському таборі. Однак коли в Потуторах, бережанського пов., на побоєвищі з великої війни, поліція примушувала місцевих українців до розкопування, утримуваних у порядку могил українських стрільців і коли поліціянти при акомпаніяменті грімких слів копали спорохнявілі кости (Голоси на лавках національних меншин: „нікчемність, варварство!“), ніхто з польського табору не зареагував на це, а голос протесту обуреної до дна української душі у пресі сконфісковано. І в такий спосіб зліквідовано цілу справу. Виновникам і волос з голови не впав, а т. зв. демократичний польський табор мовчав і завсіди мовчить.

Всі повищі факти відносяться до 3-х воєвідств Східної Галичини. Судячи з заяви п. міністра Юзефського на бюджетовій комісії, південно-східні воєвідства зачумлені, зате у північних воєвідствах, головно на Волині, панує рай. Нема там того страшного національного шовінізму, нема бунтівничої інтелігенції, є лише спокійний „люлек рускі“ і панують там згода і братерство. Виводить теж п. Юзефський, що треба здалека тримати Волинь від тієї зачумленої східньо-галицької країни, щоби не допустити до поширення зарази. Підчас цілої діяльности волинського воєводування, п. міністр експериментував. Експерименти ті п. міністра Юзефського на Волині, треба признати, були досить оригінальні у формі, але не нові змістом, тому, що ми знали у нас, у Галичині, того роду імпрези з групами Твердохліба, Ількова, Даниловича, кожний з них мав видавані за державні гроші газети і кожний з них разом із своїми газетами по коротшому або довшому споживанні старостинського або воєвідського

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 9)

З нових книжок.

8. „Пригоди Швейка“ Я. Гашека.

Перший том „Пригод доброго вояка Швейка підчас світової війни“ появився в перекладі нашою мовою ще може не зовсім пізно. Тому, що повісти з останньої війни не хутко перестануть бути в нас актуальні, „Швейк“ може дати неодин привід до задуми чи виміни думок: у чому його величина та сила і чому із усіх наших болісних зусиль у боротьбі за свободу не зродився у нас в останній війні твір посвояченого духового подиху?

Чому не зродився? — схолястичне питання. Не штука ретроспективно ствердити нині, що чехи тому мають Швейка, бо вміли вибороти собі самостійну сильну державу. Мабуть таки не було в австрійській монархії другого народу, який умів би з такою близькою ненавистю і погордою глядіти на Австрію як чехи. Та що це має спільного із одним літературним твором? На те, щоб якийнебудь нарід, що йшов під стягом Австрії в останній війні — міг був поглянути на ту війну таким оком, як змалював її Гашек, треба було лише одної геніяльної людини.

„Швейк“ є першим чеським твором, що ввійшов в европейську літературу виключно завдяки тим прикметам, які мав у собі. Його автор, що не дожив навіть до першого успіху свого твору в своїй батьківщині, не „входив в Европу“ через історію чеської літератури як один із її найчільніших представників. Таким способом може неодин автор увійти в світову літературу і без прикмет великого письменника, рівного іншим великим.

Успіх „Швейка“ можна рівняти подекуди з успіхом повісти Ремарка „На Заході нічого нового“. Із сотні першорядних, глибоких, проймаючих творів, що дають картини великої війни та її переживання трапляється один, що лише зовсім іншою безпосередністю. Загал навіть не відчуває у чому ця ріжниця. Але ріжниця позначилась настільки сильно, що після прочитання такого твору інші на цю саму тему видаються прісні та мляві.

Гашек не має за собою такої скількости проданих примірників як Ремарк, але нема сумніву, що він має перед собою довше істнування. Перш усього тому, що в усій воєнній европейській літературі нема ніодного твору з таким щирим, стихійним і оригінальним сміхом як „Швейк“. Написати про війну книжку з картинами крови, диму, насильства, звіринного голоду й жаху, слізми чи проклонами, книжку з дитирамбами в честь сили, пожертви, геройства, любови рідного краю, нестримного пориву — може кожний пересічний письменник.

Але нехай найталановитші з тих, що проклинали страхіття війни або звеличали в натхнених рядках її красу стрібують на мить засміятись їй в очі. Їхній сміх буде викривлений болісною гримасою або прозвучить як бездумчивий регіт телепня. Бо є такі хвилини й такі картини супроти яких спромогтись на сміх, ще й на сміх, що оплюьовуючи — підбадьорує й підсилює — це вже ознака виїмкової духової зрілости.

З такого сміху зродився „Дон Кіхот“ і „Тіль-Айленшпігель“, „Гулівер“ і неодин твір Гоголя.

„Швейк“, так само як „Донкіхот“, „Тіль-Айленшпігель“ або „Сорочинський ярмарок“ може стати загальнодоступною лектурою для всіх, що ніколи не хотять знати про книжку більш як одно: чи вона „цікава“. І в ній як у тамтих промовляє своєрідний простонародній гумор, що не вмирає навіть в обличчі смерти.

Сотні тисяч австрійських і російських підданих — не німців і не росіян! — ішло на війну і мало кому з них прийшла в думку така проста річ, як простому, добросердому вояковi Швейкові — станути і призадуматись: за кого йду битись? А коли подумав, що це не його справа, поставився до неї так само, як ті собаки, які він фарбував: „хочете мене перемалювати зверху на іншу фарбу, то тягніть силоміць, бо сам не піду“.

„Швейк“ Гашека не має сарказму Свіфта, фантазії Ля Костера, поезії Гоголя: — малюнки живих людей і подій інколи попідписувані там, немов деякі соромицькі рисунки в темних кутках грубими, безсоромними словами. Гашек не думав про літературний твір: на брудних клаптиках паперу він хотів вилити свою лють і ненависть. Списуючи веселі пригоди він осміював і топтав ногами загальнопризнані святощі, що були для нього золотим тельцем. І з цих клаптиків склалась картина — предовга, перевантажена епізодами як Дон-Кіхот, інколи гнітуча як „Мертві душі“, а в своїй цілости могутня.

Рідко трапляються твори, що вміють поєднати простий, невибагливий смак широкої публики і високі домагання творчости. Саме до таких належить „Швейк“. Нема ніяких обєктивних причин, чому твір такого духа і такого таланту не міг був зродитись на нашім ґрунті. Адже ми двічі дали Росії великих сатириків: Гоголя і Зощенка.

„Швейк“ є дуже цінним прикладом до доказу, що справді оригінальний талант не потрібує журитись формою, в якій висловить себе; що справді оригінальний твір може прокласти собі шлях серед світової літератури незалежно від своєї невибагливої теми й дуже своєрідної національної закраски; що виїмкові твори родяться інколи так само з припадку, як більшість макулятурної літератури.

І саме тому довкола тих, що хотіли би найти механічний спосіб на відріжнювання великих талантів від графоманів, повстає такий хаос і таке кумедне видовище, як у воєнних пригодах наївного Швейка.

слїба — щез з поверхні українського громадського життя. П. міністр Юзефський на Волині був також ревним реалізатором реґіоналізму. Чим є реґіоналізм на ділі, про це всі вже знаємо. Так само, як утраквізм у шкільництві знищив нам українську школу, так само реґіоналізм у господарському і громадському житті змагає до змайоризування і спольонізування самостійно істнуючих наших господарських одиниць. П. міністр Юзефський є вдоволений з висліді своєї діяльности, але мені здається, що його вдоволення є бодай передчасне. Боїться, щоби впливи українців зі Східньої Галичини не сягали до Волині. Чогож боїться п. міністр Юзефський? Боїться свідомости українського селянина в Галичині, боїться свідомої української інтелігенції. Українська інтелігенція в Галичині є тому зачумлена і грізна, бо протягом несповна одного століття зробила з етнографічної маси націю, свідому свого минулого і цілей, що протягом кільканацяти літ ми відбудували зруйноване наше господарське життя, що, не беручи ані сотика з державних джерел, утримуємо цілу сітку приватного шкільництва, що виключно власними силами і творчим зусиллям ми поставили на ноги могучу кооперативну організацію, що в умовах найважчої нинішньої дійсности мусимо боротися за примітивні права, належні нашому народові.

Твердить п. міністр Юзефський, що Волинь ніколи не буде 4-м воєвідством Східньої Галичини. Пане міністре, Волинь буде, є і буде складовою частиною українських земель (оплески на українських лавках) і жадна сила не виключить її з тієї єдности. Можете панове, при помочі юдиних сум купувати такі одиниці на Волині, як Певний чи Пилипчук, — збірної душі українського народу ви не всилі купити.

На фотель міністра внутр. справ порадили ще людину, яка добре орієнтується в українській проблемі. Видно на денний порядок увійшла знову т. зв. розвязка української проблеми. Судячи по особі п. міністра надіємося, що його панування буде періодом зорґанізованих спроб деморалізування українського народу. Ми на це приготовані і спокійно дивимося у нашу будучність. (Оплески на українських лавках). Прошу панів, практика адміністраційних властей на українських землях освітлена фрагментаричними фактами, тріває всупереч ріжним заявам міністрів від самого початку панування Польщі по нинішній день. І одно з двоїх: або міністри внутр. справ не противляться цим практикам, або міністром внутрішніх справ є кожний постерунковий. Не заперечуючи першого твердимо, що це друге також відповідає правді. Тому то зміна на становищі міністра внутрішніх справ є фрагментом без найменшого для українського народу значіння. П. Складковський чи п. Юзефський — жадної ріжниці в цьому не бачимо.

Характеристичний лист червоноармійця.

„Дні" передруковують лист одного червоноармійця до родичів, у якому він пише: „Недавно я вислав Вам лист, який команда принесла мені готовий, виписаний на машині, а я мусів тільки переписати і підписати. У тамтім листі під примусом я писав те, що наказують писати про життя в червоній армії, а тепер передаю Вам свій лист і прошу не вірити мойому тамтому листові. Листи від „червоних борців" усі фальшиві і писані не їх руками.

Прошу Вас, Родичі: не сійте на весну ані одного зайвого зерна, і не оріть одної зайвої пяди землі. Весь маєток, який у вас лишився переведіть в нівець, бо коли що останеться, то і так міські робітники витиснуть з Вас. Як не засієте більше ніж Вам потрібно для прожитку, то доведете міських робітників до голоду і тоді вони поголоднівши, змінять свою політику супроти села. Комуністи хочуть забрати все, що в селян ще остало і це називається в них: „стригти баранів зі шкурою". А ми селяни підстрижім себе самі, бо як не стане шерсти, то бодай шкура буде ціла, а комуністи хай собі стрижуть робітників, а не село. У нас в касарні все переходить на селянський лад, навіть робітники починають виступати проти комуністів і тримати руку з нами. Місто починає також підіймати голову і думати так як ми, селяни, тому думаю, що нам вже недовго терпіти, хоч покищо ми нічого зробити не можемо, бо комуністи тримають навіть нашу зброю під замком і дають в руки тільки на вправах. В касарні ще панують комуністи і ми мусимо чекати на щасливіший випадок, який мабуть не далеко".

У сліпій вулиці.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, лютий 1930.

I.

„Все мовчить, бо благоденствує". Ця крилата Шевченківська фраза все частіше приходить на думку тим, що працюють серед народу й знають пережиївання мас. Прислухайтесь до нашого села під цей час. Дійсно воно мовчить, мовчить уперто й незрозуміло. Ще перед двома-трьома роками воно гомоніло, хвилювалося. Здавалосяб, що тепер, коли по ньому вдарила така страшна матеріяльна скрута; коли всі надії на школу, землю, кредити й інші благодати завели; коли простягли руку до його церковного майна; коли безробіття й безгрошівля станули вже на селянському порозі, — здавалосяб, що в такі хвилини наше селянство повинноб захвилюватися й загомоніти.

Одначе воно мовчить. І в цій мовчанці стиснутих зубів, спертого віддиху й стриманих рухів є більше грізного й вимовного, ніж у гомоні й протестах.

II.

Але й деякий відрух уже помічається. З тяжкої кризи нашого селянства квапляться витягнути для себе користи два протилежні табори: санаційний та інтернаціональний, інтереси яких однаково йдуть не по лінії інтересів нашого народу.

Спільна протилежність інтересів зазначених таборів до наших національних інтересів іноді веде до завішення зброї між цими таборами (звичайно, не надовго), а іноді й до мовчазного співділання. В таких випадках з одного боку толерується розкладову роботу інтернаціоналістів, а з другого підсилюється атаки проти українського національного фронту.

Отже одночасний спільний наступ на національну душу мас йде в ці скрутні хвилини з боку кількох таборів.

III.

Обєктивно кажучи, на „благоденствії" і психічній депресії наших мас заробляють найкраще інтернаціоналісти, незалежно від того, як вони офіційно себе називають.

За досвіди „співжиття" й „уніфікації", що з таким шумом переводяться тут протягом останніх двох років, інтернаціональний табор може бути дуже вдячний. Вся вода пішла на його млин. Господарська кріза й усякі інші болячки від експериментів „співжиття" — цеж чудовий і обильний матеріял для інтернаціонального млина. Є що перемелювати і то з неабиякою користю!

Радянські мірошники не скривають, що панове українці й неукраїнці, які творили тут райське „співжиття", добре попрацювали для них. Лише загребуй і сортуй. Зрештою, інтернаціональні мірошники люди здібні й працьовиті, вчити їх не треба. Благословляючи часи, коли так голосно „задзвонили дзвони" про співжиття, вони дають собі раду. Врожай „інтернаціоналізму" по селах не абиякий. Жнива оплачуються.

IV.

Головною машиною, що рухала „співпрацю" й „співжиття", були гроші. А коли їх бракує, то звичайно, й „дзвони не так радісно дзвонять" і робота не так справно йде.

А що гроша брак, то всім відомо. Каси Стефчика заплітаються павутинням; банки вимагають від них повернення кредитів, а грошей біг-ма. В інших касах те саме. Реґіонально-пасічнича акція підточена гнильцем безгрошівля і вмирає. Від ріжних рільних спілок заносить трупом.

Голодний на гріш дядько може іноді й піймавсяб на гачок. Та золотової приманки брак. А ізза одного „дзвону" та мельодекламації про „співжиття" навіть найдурніший дядько на гачок не піде.

Але найгірша справа з осадниками. Вони цілковито завели своїх батьків і приятелів. Позичок набрали немало, платити не мають чим, а дідитувати їх якось не випадає. Врешті вони й самі просять забрати в них невдячну українську землю й дати за неї хоч якунебудь посаду. Кажуть, що це певніше.

Місцеві санаційні політики розуміють, що до голодного „співжиття" нікого найкращими словами не принадиш. Тому дуже турбуються розвитком господарства, а зокрема селянського. Однак лише біда, що перед ініціятивою й самодіяльністю мас відчувають якийсь непереможний ляк. Тому наказують самоврядуванням, а головним чином повітовим соймикам перебрати на себе всю роботу по розвитку й економічній розбудові життя взагалі.

В. Островський.

З наших досягнень.

Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові в 1929 р.

Після одержання власної фахової управи та заведення постійного передполудневого урядування з днем 1. січня минулого року увійшов Музей НТШ по 15-літній воєнній перерві знов у стадію свойого нормального життя. Доказом цього є вповні вдоволяючий його розвиток у минулому році, що лиш під оглядом тісного вже приміщення лишає дещо до бажання. Робота в поодиноких відділах, що вимагають чимраз більше наукових робітників та вкладу гроша, представлялася так:

Між приростом *археольогічного відділу* є замітна збірка бронзових прикрас, камінних і кремінних знарядів та кераміки з Підляша, дарована Яковом Бобруком, а також богата збірка кремінного знаряддя з почапської піскової надми (дар Я Почапського і Р. Мариновича). У примітивно ще уряджен ій робітні біля канцелярії Музею розпочато ліплення черепя мальованої, скитської і готської кераміки та переведено між іншим консервацію і сортування більшого скарбу срібних римських монет. Задля нових вплівів показалася потреба переінсталювати три з порядкованих в минулому році ґабльот та переробленням одної з них пристосувати її до нових інсталяційних вимог. Заведено рухомий листковий катальоґ відділу по випробованому чеському взірцеві, а у 150-ому томі Записок НТШ поміщено статтю п. з. „Нові археольоґічні набутки львівських українських музеїв у 1928 р.". В часі літніх ферій підписаний перевів теренові розшуки та розкопки у північно-східній частині краю, але систематичне доповнювання музейних збірок фахово добутим матеріялом та досліди над неодною темною ще сторінкою нашої доісторії вимагають далеко більшого вкладу коштів та труду.

Розпочате у 1928 р. в *етнографічнім відділі* чищення та систематичне порядкування великої збірки писанок було минулого року закінчене та виявило 3095 писанок з Галичини, 494 з Волині і Холмщини, 203 з Буковини, 14 з Київщини та 394 старих неозначених. У звязку з цим була перед Великоднем проголошена в „Ділі" і „Новому Часі" та розіслана окремими листами відозва в справі їх дальшого збирання з зазначенням бракуючих ще повітів. У вислідї дістав Музей нових 600 писанок, що творять з попередніми позаву вже суму 4800 штук. З них вибрано 30 дублетів з ріжних повітів для Етнографічного Музею в Харкові в заміну за передану нашому Музеєві через наших кооператорів глиняну розмальовану баньку та „колач" на горілку полтавського виробу.

Після впорядкування писанок прийшла черга на велику збірку вишивок, коло якої праця ще не покінчена. Рівночасно перечищено всі килими із стін та магазину і переведено на деяких конечні направи, яких вони майже всі потребують. У відділі Гуцульщини зроблено та інстальовано одну стінну ґабльоту, а другу переінстальовано у відділі кераміки, який вимагає систематичного доповнювання виробами всіх наших гончарень. На підставі збірок у відділі Гуцульщини написав проф. д-р Раковський розвідку до Гнатюкового збірника „Матеріяли до української етнольоґії і антропольоґії" про гальштатські ремінісценції в гуцульському мосяжництві, а „Нова Хата" використала знов багато взірців вишивок та гафтів. Замітнішими дарами є 62 фонографічні вальці з передвоєнними етнографічними записами від проф. Томашівського, збірка старої полтавської кераміки від А. Павлової і сучасної від радн. пос. Ю. Коцюбинського, жіноча вишивана сорочка з Закарпаття від О. Заклинської та збірка паперових витинанок з Холмщини від проф. М. Кота.

Відділ модерного мистецтва переінстальовано наново після злучення з ним галерії портретів. На виставці праць мистецької школи Новаківського Виділ НТШ закупив для цього відділу 8 образів ріжних артистів за ціну 510 зол.

У відділі *церковної старовини* реставрувала консерваторка Ярослава Музикова ікону Розпяття на дощці кінця XV. ст., яка після попередньої іншої реставрації дістала була міхурі.

Значний приріст мав *відділ фотографічний*. З ініціятиви голови НТШ акад. К. Студинського, який цим важним відділом спеціяльно опікується, розіслано всім членам НТШ з кінцем року друковану відозву з просьбою присилати свої фотографії до заложеного „Альбому українських діячів" і протягом одного тільки місяця Музей одержав уже 25 візитових та каб'нетових знимок; крім цього прибуло коло 600 фотографій з часів всесвітньої і визвольної війни та з еміграції, для яких заведено рухомий листковий катальог. Необхідну кожному музеєві фотографічну робітню збогатив Виділ НТШ дуже потрібним апаратом до побільшувань, а крім цього куплено до великого ательєрного фотоапарату сочку, що затратилась була в часі війни.

В *канцелярії* заведено дневник, книгу жертводавців, адресар та ексгібіт на відповідних друках.

Приріст музейних збірок виносив 1.425 інвентарних чисел до ч. 19.890 включно, проти 559 чч. у 1928 р. По окремих відділах прибуло: археольогія доісторична 167, історична 106, етнографія 322, модерне мистецтво 22, церковна старовина 8, воєнні памятки (крім знимок) 150, фотографії 318, фотографічні та цинкові кліші 38, репродукції 214 рисунки 11, мапи 13, нумізматика 44, медалі 12.

Дуже відрадним явищем є зріст числа *жертводавців*, що є найліпшим показчиком заінтересування суспільности Музеєм та зрозуміння його потреб; було їх тепер 245 проти 81 у 1928 р. Те саме відноситься до зросту *фреквенції* гостей, що осягнула число 1331 осіб проти 954 осіб 1928-го р. В цім було 29 шкільних прогульок, одначе серед них, крім жовківських гімназистів та садівників з Милования, не було, на жаль, жадних інших позальвівських, яких у 1928 р. було 13. Приходиться пригадати тут виховуючий вплив відвідування молодю своїх музеїв: а саме практичне поширення її світогляду, розбудження пошани для памяток по своїх предках та закріплення культурної традиції, без якої історичне життя народу нині вже немислиме.

Між гістьми Музею слід відмітити *наукових робітників* та аспірантів, що працювали в поодиноких відділах Музею чи оглядали їх основно. У відділі доісторичної археольоґії були це: віденський археольоґ Карпентієр, краківський консерватор Журовський, абсольв. Смішко та варшавський консерватор Якимович, а у відділі етнографії: англійський етнольоґ Далвей, асистентка варшавського етнографічного музею Туманівна, проф. Хилінська та абсольв. Фальковський.

Відвідувати Музей можна щодня в урядових годинах від 8—13 год.; в неділі і свята від год. 10—12.

Д-р Ярослав Пастернак.

Шотемп творить уряд.

Президент Думерґ поручив Шотемпові місію створення кабінету. Шотемп місію приняв. Журналістам сказав, що Бріян згодився співпрацювати в його кабінеті. Тард'є не згодився на співпрацю. Шотемп почав переговори з ріжними політиками, м. і. з Морісом Саро, Кайо, Мальві, Кеїлем, Шометом, Данелю, Люшером й Еріо.

Дискусія над експозе мін. Залеського.

Соймова комісія закордонних справ під проводом пос. Недзялковського почала на засіданні 20. лютого дискусію в присутности мін.закорд. справ Залеського над його експозе. Пос. Стронський (Кл. Нар.) сказав, що його клюб у зложеній заяві ствердив, що є занепокоєння з приводу вислідів польської закорд. політики та що період уряду ост. літ не був корисний для поправи польського закорд. положення. Пос. Левенгерц (ББ.) сказав, що Польща з огляду на велике міжнар. значіння Репараційного Банку повинна запевнити собі в ньому місце. Справа полагоди питання нац. меншин звязана з конечністю пошанівку прикмет кожної меншости та творить одно із найбільших завдань польської держави і є її історичною місією.

Сільське самоврядування.

Соймова адміністраційна комісія закінчила II. читання проєкту закону про сільські громади. Комісія більшістю голосів заявилася проти пропорціональности виборів гром. рад у бувш. Конгресівці, яку можна би впровадити, колиб цього зажадала 1/4 до 1/6 виборців. Ухвалили поділ громад на виб. округи. Приняли принціп, що громаду можна поділити на 3—5 мандатових округів і принціп колегіяльности гром. управ. Довшу дискусію викликала справа, чи війта може вибирати гр. рада чи заг. голосування.

Вибори в Сандомирщині.

У неділю відбудуться доповняючі вибори в сандомирській окрузі, тому що Найвищий Суд уневажнив попередні вибори. Зголошено такі листи: ППС, Стр. Хлопске, Монархістична Всесвітня Орґанізація, Бльок національних меншин, Стр. Народове, Жидівсько-нац. виб. бльок (Аґуда-Прилуцький), дві місцеві листи та уневажнені в 1928 р. а тепер допущені до виборів зблькована листа Пяста і ХД та комуністична листа. Представники листи, під якою скривається Аґуда, видали відозву до жидів, щоби здержалися в неділю від голосування.

Сенатська скарб.-бюджетова комісія.

Сенатська скарбово-бюджетова комісія радила 20. лютого над бюджетом публ. робіт. Справоздавець сен. Домбський (ББ.) вніс приняти бюджет без змін. Міністр публичних робіт проф. Матакевич сказав, що проєкт реґуляції Висли є вже в раді мін. Коштуватиме вона около 90 міл. зол. Кошти реґуляції приблизно винесуть ок. 700 міл. а потревають яких 30 літ. Меліорація Полісся належить до найбільших держ. робіт, а потреває теж з 30 літ.

У дискусії промовляв м. і. сен. Макух. Голосування над бюджетом відложено. На завтрішнім засіданні радитимуть над бюджетом мін-ства освіти.

Увільнили був. посла Шапеля.

Найвищий Суд розглядав справу пос. Шапеля з Незалежної Хлопської Партії, якого віленський окр. суд засудив був на 6 літ тюрми за протидержавну акцію Апеляційний суд ухилив присуд окр. суду й увільнив Шапеля.

Форд хоче купити всі воєнні кораблі.

„Н. В. Журналь" повідомляє з Льондону, що американський король автомобілів Форд задумує закупити всі воєнні кораблі европейських держав, щоби тим чином унеможливити нову війну на морях. До речі треба згадати, що Форд задумує закінчити фабрикування автомобілів та усунутись від широкого промислового життя до чисто приватних особистих справ.

Перед виборами в Арґентині.

З Буенос Айрес повідомляють, що передвиборча кампанія в Арґентині має такий гострий характер, якого вже не мала 18 літ. Вибори відбудуться 2-го березня. У кількапапятьох містах полилась на мітінґах кров. В Лінкольні поліція стріляла до учасників мітінґу і ранила 20 лібералів, а кількох вбила. В Толедо опозиційна партія вбила двох поліціянтів і декількох політичних противників поранила. В Сан-Жуані один консерватист убитий вистрілом у голову.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·89·50, канадійський долар 8·78·00—8·78·50 чеська корона 0·26·38—0·26·41, австрійський шілінґ 1·25·00 1·25·50, румун. лей 0·05·00 0·05·50 французький франк 0·34·75 0·35·00, швайцарський франк 1·71·90—1·72·10, фунт штерлінґів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 15·00—15·50, німецька марка 2·12·70—2·12·80

Золото: 20 корон 36·40·00—36·60·00 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·61·00—0·62·00 5 австрійських корон 3·25·00 3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00 1·65·00, російський рубель 2·50·00—2·60·00, копійки за рубель 1·25·00—1·30·00

Збіжа.

Пшениця двірська 35·00—36·00 пшениця селянська 32·00—33·00 жито галицьке 18·25—18·75, ячмінь галицький броварняний —·00——·00, ячмінь на мливо 14·00—14·75 ячмінь пастівний 13·75—14·75 овес галицький 14·50—15·00, кукурудза румунська 22·25—23·45, бараболя промислова 3·0—3·50, фасоля біла 50·00—60·00, фасоля кольорова 35·00—40·00, фасоля краса 45·00—50·00 горох пів-Вікторія 30·50—35·50, горох пільний 23·50—

Господарська освіта.

Перша українська річна господарська школа.

Дня 20-го січня 1930 р. розпочався у господ.-садівничій школі Т-ва „Просвіта" в Милованні шкільний рік. Цей день започаткував нову добу розвитку милованського заведення. Правда — школа існує вже від 20 років, та щойно в біжучому році стала вона річною школою. До цеї пори відбувалися в школі тільки господарські курси. Перед війною зорганізовано і переведено два тримісячні курси. У часі війни милованське майно знищено цілковито — в тому також скромний довоєнний дoff ібок на полі господарського шкільництва. По війні розпочала школа свою роботу в 1922 році тримісячним курсом. В 1923 р. курс не відбувся наслідком малого числа зголошених кандидатів. Більше планова праця в школі починається щойно в 1925 р. Від того часу школа уладила: в шкільному році 1925/26 5-місячний госп. курс при участи 21 учеників в шк. році 1926/27 7-місячний госп. курс при участи 20 учеників, і двомісячний курс кооперативного діловодства при участи 45 учеників, в шк. році 1927/28 7-місячний госп. курс при участи 31 учеників, в шк. році 1928/29 7-місячний госп курс при участи 34 учеників.

По виконанні конечних адаптацій, які переводила школа на протязі 5 літ при великім зусиллі і значних вкладах, рішився Головний Виділ Тов-а „Просвіта" перемінити з початком 1930 р. школу на річну. Таким робом школа у Миловадні стала першою річною господарською школою на західньо-українських землях. Шкільний рік у школі тревав від 20-го січня до 20-го грудня кожного року.

Мимо тяжкої господарської кризи вписалося до школи в біжучому році 23 учеників. А це свідчить найкраще про щораз то більше зрозуміння потреби господарської освіти серед селян. Ученики у віці від 15—23 літ походять з 10 ти ріжних повітів — у тому 4 ученики з Волині (повіти Рівно, Ковель). Всі ученики селянські сини з покінченою вселюдною школою, а тільки 4 укінчили 2—4 гімн.-кляси. Батьки учеників переважно малоземельні до 5 морґів. Тільки 7 має господарства повише 5 морґів (отже около 30 проц.). Цікавий обяв, що якраз бідніші селяни прикладають більшу вагу до господарської освіти чим багатші. У шкільному приюті мешкає 16 учеників, які за оплатою 5 дол. місячно мають цілковите удержання. Решта це доходячі зі сіл Милования і поблизької Юрківки.

Плян науки охоплює всі ділянки знання, що мають якенебудь відношення до господарської праці селянина, а також загально образуючі предмети. Бо попри фахове знання школа має на цілі виховати карних і свідомих громадян, що працюватимуть не лише над піднесенням господарства, але також над організацією і веденням культурно-освітніх та економічних установ села.

В школі учить стало управитель і 3 учителі. Крім цього доїздять після потреби фахівці, як учителі кооперативного книговодства, ветеринарії, аґрарних операцій, пасічництва, гіґієни й ін.

Е. Б.

Бирд вернувся.

Бирдова експедиція сіла 20. лютого в год. 9.20 (антарктичний час) на чердак корабля „Сіти оф Ню-Йорк". У табор. оставили вартісні матеріяли, одначе забрали всі матеріяли, що торкаються наукових дослідів, переводжених більше ніж рік.

НОВИНКИ

— **Україніка.** Офіціяльний орган баварського премієра міністрів „Баєрішер Курер" містить статтю б. українського консуля Д. Оренчука п. з. „Небезпека Сходу", у якій автор малює руїнницьку роботу комуністів на Україні та шкідливість більшовицької окупації для нашого народу. Більшовизм на думку автора є сталою небезпекою і нещастям не лиш України, але й цілої Европи, тому завданням европейських держав повинно бути увільнення України від насильницької влади червоної Москви.

— **Нова листа суддів присяглих.** На другу каденцію, яка розпічнеться 3. березня 1930 р. оголошено таку листу суддів присяглих: Абратовський Казимир, Адюкевич Казимир (проф. університету), Анберайх Максиміліян, д-р Блюм Іван, Жигмонт Бобрек, Іван Бортник, В. Божевський, Артур Браєр, Карло Франкфуртер, Лев Гельд, Евген Ягусінський, Михайло Якубовський, Лев Косак, Михайло Козакевич, Осип Козловський, Еміль Квятковський, Мойсей Ліленбавм, Герман Нахт, д-р Чеслав Нацке.

Натансов, д-р Обнєвський К., В. Ожеховський, М. Підгорський, Казимир Поплавський, Антін Познанський, Генрик Шмаль, Тома Свіжовський, М. Вовконович, Франц Жехмінський. З додаткової листи вибрано Кароля Аренда, Гуга Бабеля, Стан. Багновського, Шимона Бояновського, Густава Дишкевича, Вінкентого Дзєцєлевича, Шимона Галлята, Станислава Галята, Станислава Германа (директора кіна „Лев") іюк. Едмунда Коломийського, Антона Подловського, Адольфа Поляка, Мойсея Сайдена, Гната Шпіґля, Адольфа Штерка і Целестина Сторожинського.

— **Вечерниці „Червоної Калини"**, що мають уже свою традиційну славу, відбудуться дня 1. березня ц. р.

— **Двіставпятьдесять золотих кари за співання „Не пора".** На святі посвячення читальні „Просвіти" в Кутах, пов. Золочів, хор відспівав „Не пора" і „Ми гайдамаки". Це не подобалося присутній поліції і вона передала справу до староства і суду. Староста засудив одного із учасників свята, Віктора Цебровського, студ. фільософії на 250 золотих адміністраційної кари, а крім того В. Цебровський та 9 інших учасників свята будуть відповідати перед судом за злочин проти § 283.

— **Львівська хроніка.** При вул. На Байках ч. 27. хотіла отруїтись урядничка Альфреда Тужиківна, яка випила фляшку вероналю, після чого ратункове поготівля її відвезло до лічниці. Причиною трагічного кроку була нещаслива любов. — Поліція арештувала Францішка Кухарського, Івана Білокрила, Петра Мурина, Осипа Феллера, Михайла Мартиняка, Миколу Турчиняка і Маріяна Горака та Івана Дашковського, усіх за крадіжи та волокитства. — При вул. Галицькій найдено Марію Суслівську у зовсім пяному стані і відставлено до вязниці. — При вул. Шпитальній 60. злодії ограбили склеп Льва Лева. Так само при вул. Павлінів 3. ограблено гардеробу в помешканні Юлії Кухарської.

— **Як то було в селі Річках, Косівського пов.?** До замітки в „Ділі" з дня 2. лютого п. з. „Боротьба за війта" додаємо сьогодні ближчі інформації: Порфір Кіщук був цілий час аж до нових виборів до громадської ради комісарем у Річці завдяки симпатіям властей і протекції. З його комісарства ніхто в громаді не був вдоволений. При виборах до громадської ради вибрали його радним його поплечники. Відразу дав радним до зрозуміння, що як не буде вибраний війтом, то постарається, що рада буде розвязана, а він дальше буде комісарювати. Для святого спокою і істнування вибраної ради, вибрали його війтом. До характеристики Порфіра Кіщука треба додати, що він був довший час судовим возьним у Косові; тепер є людиною хорою на неврастенію і через недугу мусів лежати і лічитися і віддав громадську печатку Миколі Кіщукови, а коли прийшов до себе, став знов домагатися печатки від Миколи Кі- ло цю справу так, що казало Миколі Кіщукови щоби без її відома і згоди печатки не передавав. Приїхав до села повітовий люстратор і приказав віддати урядування Порфірові Кіщукови. Гром. рада вислала делеґацію до староства з просьбою, щоби не передавати урядування Порфірові Кіщукови. Староство вирішило цю справу так, що казало Миколі Кіщукови передати урядування заступникови війта Михайлови Тонюкови. Гром. рада на те згодилася і знов ухвалила, щоби новий війт, Михайло Тонюк нікому без її відома і згоди не передавав печатки. Тимчасом Порфір Кіщук ходив до староства і воєвідства, щоби добитися назад війтівства і добився свого. Заїхала до села комісія зі староства, яка ждала цілу добу, а на другий день рано віїхала, лишивши писареви два письма, щоб доручив Михайлови Тонюкови війтови Миколі Кіщукови (асесорови і гром. касієрови зразом) силою яких завішує їх в урядуванні. 27. серпня м. р. зібралася рада, на якій оба згадані зголосили гром. раді своє завішення в урядуванні. Підчас засідання ради заїхали в село три авта з комісарем і поліцією із Косова. Збіглося богато народу з цікавости, що сталося. Авта заїхали перед громадську канцелярію. Повітовий люстратор Альс вислав двох постерункових по Порфіра Кіщука. В тім самім часі жандарми розганяли з подвіря народ, який не хотів розходитися, а деякі гукали, „ми не хочемо Порфіра Кіщука війтом". Komendant дав наказ „пшиґотоваць бронь" — тоді люди стали розбігатися. Комісія і жандарми відїхали з нічим, лише забрали зі собою Миколу Кіщука, який дотепер сидить в арешті. По відїзді комісії гром. рада ухвалила піти з делеґацією до староства. Делеґацію приняв заст. старости Сок, який рішив, щоби заступник війта, а до тепер справуючий функцію війта Мих. Тонюк передав урядування асесорови Матійчукови Гавр. і дав устно поручення Матійчукови, щоби 31. січня явився у старостві враз з Порфіром Кіщуком. Рада боялася, що знов таки Порфір Кіщук перейме урядування, на другий день вислала делеґацію до староства. Тепер приняв делеґацію староста, полишив Гавр. Матійчука тимчасовим війтом і порадив, щоби рада уступила і в той спосіб справа буде розвязана. Усі радні внесли вже резиґнацію. Арештований Микола Кіщук це один із свідоміших громадян, якому закидують, що це він вів усю акцію проти Порфіра Кіщука.

— **Парох москвофіл застрілив студента.** Перед кількома днями принесли ми вістку про застрілення парохом Ляшкова коло Лопатина о. Йосифом Яворським студента університету Василя Шавалюка. Нашу новинку повторила польська преса, але з застереженням, що вістка „Діла" виглядає фантастично і зовсім неправдоподібно. Сьогодні дістаємо від нашого дописувача з Лопатина докладніші інформації в цій справі, які цілком покриваються з нашою першою вісткою. А саме о. Яворський застрілив дійсно з револьвера студента прав львівського університету Василя Шавалюка, а мало це місце в його власнім домі ще дня 9. п. м. Яка була причина того вбивства молодої людини, ніхто не знає і про це ходять ріжні чутки. Дехто каже, що сталося це наслідком нещасливого випадку. Замітимо ще, що застрілений Шавалюк був членом студ. товариства „Друг" і мешкав у Львові в москвофільськім „общежитії", але ті, що знали його ближче, впевняють, що він москвофільських симпатій не мав.

— **Царське село зліквідоване.** Ленінградська рада ухвалила зліквідувати Царське Село і Сестрорєцки та прилучити ці літниська, де перебував часто б. цар Микола II до Ленінграду.

— **Тунель під Монт-Блянком.** Французький уряд хоче розпочати будову тунелю під Монт-Блянком і на ту ціль асиґнує 8 міліярдів франків. Цей тунель мав би корисно впливати на розвиток комунікації, а тим самим торгівлі і промислу.

— **Ріжні вісти.** Над Середземним Морем шаліла вчора велика буря, яка наробила багато шкід на побережах і в пристанях. Всяка плавба на морях перервана. — Дня 19. лютого розпочався зїзд югославянських католицьких епископів. — В Елізаветі, в Америці підчас вибуху в рафінерії нафти згинуло 4 особи, а 60 робітників було ранених. — Палеревський заведужав у Монтекарльо і не може вернути до Америки. — В околицях Ґельзенкірхену у Порурю був невеличкий землетрус. У деяких домах завалились комини і поспадали з стін образи. Великої шкоди не було. Такий-же землетрус був у Греції.

— **Скандал на румунськім королівськім дворі.** Недавно преса писала, що румунська княжна Ілеана зірвала заручини з графом Гохберґом, а тепер румунські ґазети виясняють, що ця **княжна покинула свого нареченого за гомосексуальні гріхи та за якісь підозрілі грошеві афери, досить брудного характеру.**

— **Спроневірив 3.600.000 долярів.** В американськім місті Флінт урядовець банку „Уніон Індустріяль" уживав банкових грошей для ріжних біржевих спекуляцій, щоби тим чином доробитись маєтку, але підчас біржевої кризи, він втратив 3.600.000 долярів і тепер стане перед судом за спроневірення банкових грошей.

— **Найстарша подружа пара.** Найстаршу подружу пару має село Вербіц на Мадярщині, де живе Дмитро Филипович, який оженився 1839 року і зі своєю жінкою живе щасливо у подружій вірности і досі. Цей старець женився, маючи 19 літ, а його жінка станула перед шлюбом у 17 році життя. Сьогодні він має 109 літ, вона 106.

— **Сензаційні відкриття в Єгипті.** Недалеко Сфінкса відкрито староєгипетські гробниці, між ними гріб високого єгипетського жреця, який народився 2730 літ перед Христом за часів третього фараона пятої династії. У гробниці найдено багато цікавих памяток.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 178 Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва в Празі відбулось у вівторок, дня 18. лютого в 3.30 год. в помешканні „Клементінум" ч. 11. Порядок дня: Доклади дійсних членів: 1. Січинського В. Ю. — „Гравер Леон Тарасевич (1688—1702)". 2. Антоновича Д. В. — „До питання про українську фіґуральну скульптуру князівської доби".

— **З Національного Музею.** Показ плянів розбудови Національного Музею з поясненнями директора музею д-ра І. Свенціцького відбудеться в неділю, дня 23. II. в год. 10. ранку. Вступ за добровільними датками на розбудову „Національного Музею".

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 20. лютого ц. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5·30 зол. за кільограм; за літру молока 0·18 зол., за літру сметани 1·60 зол.; за копу яєць 6·20 зол.

Видавництво „Чесько-Українська Книга" в Празі.

Навряд чи сьогодня можна поважно говорити про українську видавничу діяльність за кордоном. Кілька українських видавництв, що в свій час мали навіть немалі субсидії від Української Держави вже давно припинили за кордоном свою діяльність. Чому? причини відомі: поперше українці не мають за кордоном своєї матеріяльної підстави, по друге не мають ринку для збуту виданих книжок. Вкладені у видавничу продукцію грубі суми грошей видавничих спілок, чи почасти може й просто українських народніх грошей, лежать мертвим перелогом. Поодинокі особи, що стали власниками цього многотисячного майна, хоча потроху й розпродують його, але видавати щось нове ніхто не збірається. Просто нема й стільки грошей, аби щось видати.

Ті-ж причини й загальмували розвиток дуже поважної видавничої діяльности Українського Громадського Видавничого Фонду в Празі. А всеж... знайшлися в Празі українці-еміґранти, які задумали і в таких умовах видавати книжки, видавати самотужки. Заснували нове видавництво під назвою „Чесько-Українська Книга". Та з назви не думайте, що це В-во дістає грошові допомоги від чехів. Правда, його орґанізатори зуміли прихилити до української справи і притягти до В-ва й кількох відомих чехів, що внесли в це підприємство свої паї, та це одиниці і головний розрахунок не на паї, а на ті гроші, що можна зібрати від передплати на ту чи іншу книжку, що видається. Приневолити наших громадян, а особливо еміґрантів, купити якусь книжку річ нелегка і тому цим шляхом удалося зібрати гроші лише завдяки незвичайній енерґії орґанізаторів В-ва — гуртка земляків — кубанців, на чолі якого стоять відомі на еміґрації діячі з Кубані проф. Г. Омельченко та його дружина проф. М. Омельченкова. Коли вийшла перша книжка „Яків Кухаренко" — твори, 144 стор. (видана ще під маркою „Громади українців" із Кубані, до речі видана дуже гарно), то більшість із нас думали, що на цьому видавнича діяльність кубанців і закінчиться. Одначе слідом за першою появилася друга більша книжка „Карель Гавлічек-Боровський" — твори, 192 стор., в перекладі Івана Франка, зі вступною статтею проф. Г. Омельченка. (Про студії проф. Г. Омельченка над творами Гавлічека-Боровського були прихильні замітки з боку чехів). Цікава й сама передмова до цієї книжки, з якої довідуємось, що ідеї Гавлічека, великого прихильника нашого народу, все більше й більше опановують чеське суспільство.

Далі В-во видало кілька книжок проф. М. Омельченкової: **„Cesko - Ukrajinské styki"** (40 стор.), „Вибір фаху" (37 стор.), „Шкільництво на Кубані" і крім того ще один збірничок „Хвилі Кубані" (32 стор). Тепер В-во друкує книжку про Кубань чеською мовою **„Kuba moje otčina"** проф. М. Омельченкової, а намітило до друку такі книжки: Збірник „В пяту річницю смерти Володимира Самійленка", „Соціяльна опіка в ЧСР.", „Українська Читанка — для чехів (на чеській мові), „Альманах чеських письменників" (у перекладі на українську мову) й ін.

Не відомо, як піде далі праця В-ва, але вже сама спроба гуртка енерґійних земляків із Кубані заслуговує на те, щоби про неї тут згадати. Побажаємо їм успіху.

М. Чорноморець.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: *„ПОСТІЙ КАВАЛЕРІЇ"* — балет в 1 акті М. Пепіта, муз. Армсгаймера; *„ШЕХЕРЕЗАДА"* — симф. сюіта Римського-Корсакова.

Давно не було у Львові вечора, заповненого в цілости виступами балету, тому не диво, що львівська публика виповнила салю театру вщерть. І певно ніхто не жалував, бо оба балети виставлено, не зважаючи на кошти, дуже дбайливо і в справді мистецькій, дорогій оправі.

„Постій кавалерії", як і „Шехерезада" — балети російські (в Росії і на Україні, як відомо, балетові вечорі відбуваються дуже часто і є вельми улюбленими виловищами), одначе перший з них виставлено у Львові в сценічній оправі польській. Оба балети пройшли зі значним успіхом, особливож „Шехерезада", що просто хапала за очі виставністю декорацій, богацтвом строїв і

найріжнороднішими хореографічними пописами як поодиноких солістів, так і цілого балету.

Виставу цих балетів треба завдячувати недавно заанґажованому балетмайстрові Антонові Романовському, що танцює, як і його партнерка Добецька, незвичайно легко, зґрабно і з відповідною дозою темпераменту. Ця пара солістів знайшла широке поле до попису особливо в „Постою кавалерії", де до них знаменито достроювалася відома у Львові зі своїх сольових виступів у балеті Яловецька.

Також інші виконавці сольових партій, яких тут вичисляти не будемо, списалися добре. Гарно випали й усі збірні сцени, в яких брав участь зовний балет включно з малими дівчатками. До повного успіху отсього вечора причинилися, як сказано, також богаті строї й декорації, а не менше й орхестра під батутою З. Ґужинського з Варшави. *І. Н.*

Зі спортового життя.

Україна — Львовянка.

В пятницю дня 21. ц. м., в год. 3. попол. на ставі „Світезі" при вул. Ісаковича, розіграє гокейова дружина України свої останні в цьому сезоні змагання за мистецтво Б-кляси з Львовянкою. Оскільки українська дружина вигралаб ці змагання з найсильнішим своїм противником, то здобуде мистецтво Б-кляси і тимсамим відчиняються перед нею ворота до А-кляси.

Ширші сходини Карпатського Лещатарського Клюбу.

Ширші сходини КЛК, получені з розданею нагород за лещатарські змагання в бізі з 15. II. 1930 р., відбудуться в Народній Гостинниці дня 21. II. в год. 20 (8). По частині офіційній танці.

Дописи.

СТРЕПТІВ, ПОВ. КАМІНКА СТРУМ. (Свято „Просвіти"). Стрептів належить до найбільше свідомих і рухливих громад у камінецькому повіті. В селі окрім читальні „Просвіти" є кооператива, молочарня та т-во „Сокіл". Над піднесенням села багато потрудився студент п. Мих. Колодій. Його головно заходами відбулося дня 12. II. ц. р. ювилейне свято „Просвіти", що випало дуже гарно. На програму склалися добре вишколені п. Колодієм хори, декламації малих шкалярників та реферат, виголошений головою Студ. Секції в Камінки Струм. На закінчення студенти, члени тоїж Секції, відіграли комедію „Настоящі", яка, хоч перестаріла, але для наших закацапщених сіл саме на часі. В перервах розважала публику молода, та вже доволі добре зіграна сокільська орхестра. Саля була битком набита селянами, які жадібно ловили кожне слово, що неслося зі сцени, кріпилися духом та набирали охоти до дальшої праці. **Гість.**

КАЛУШ. (Опера на аматорській сцені). З нагоди річних загальних зборів філії „Просвіти" в Калуші дня 12. ц. м. виставив калуський аматорський кружок оперу Артемовського „Запорожець за Дунаєм" і Нищинського „Вечерниці". Вистава під батутою адвоката д-ра Воробця при співучасти оперової співачки Ольги Завадської-Дівничевої в ролі Одарки була милою несподіванкою для постороннього, що з великою дозою скептицизму йшов подивитися на виставу опери аматорськими силами. Бо загальне враження вистави таке, що вона (зокремаж її вокальна частина) булаб подобалась навіть на львівській сцені, колиб їй додати тільки повну симфонічну орхестру. Милий ліричний сопран п-ні Аронцевої (Оксана), ліричний тенор п. Ребрика (Андрій), сильний тенор п. Сенчини (султан), густий барітон п. Когута (Імам), милий бас п. Аронця (Карась), сильні, гарно зіспівані хори давали дійсно мистецьку насолоду й інколи веліли забувати, що це тільки аматорська вистава — тимбільше, що п-ні Завадська-Дівничева дала давно в нас невидану креацію ролі Одарки. Про виступ цієї артистки не приходиться багато писати. Співачка ця (вигнана з Ужгороду за працю в театрі як „небезпечна політична діячка") відома у нас ще з передвоєнних часів. Додатиб тільки, що співачка є тепер при найкращому голосі, що набрав повного тембру й сили і вийшов до широченного діяпазону. Така артистка булаб цінним набутком для українського репрезентаційного театру, на який — на жаль — і наше громадянство й артистка ще мабуть довгенько мусять пождати. Можна сказати тільки коротко, що з голосового боку Калуш кращої Одарки не бачив. — Побажати би щиро кружкові, аби працював так і дальше та став зразком не тільки для свого, але й для сусідних повітів. **Гість.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Олександер Мицюк: **Фашизм.** Накладом автора. Прага 1930. Стор. 24. Форм. 4°.

Проф. С Лащенко: **„Вінець" дівочий, як інститут литовсько-українського права.** Відбитка із Записок Української Господарської Академії в ЧСР. Т. II. За 1929 р. Стор. 16°. Форм. 4°.

D-r Leon Hartman, adwokat we Lwowie: System prawa karnego, skarbowego materjalnego i formalnego z uwzględnieniem ustawodawstwa administracyjno-skarbowego powszechnego prawa karnego wszystkich trzech b. zaborów oraz nowego kodeksu postępowania karnego dla nauki i praktyki. Lwów 1930. Стор. 738. Форм. 8°. Ціна 20 зол. Nakładem Gubrynowicza i syna we Lwowie.

ЖУРНАЛИ:

„Учительське Слово", орґан „Взаїмної Помочі українського вчительства". Рік XVIII. Ч. 4. Львів, 15. лютого 1930. Зміст: Наша експанзія; Проєкт зміни арт. 58. службової праґматики; Wybryk anarchistyczny w postaci sejmowej; „Допомоговий фонд"; Зміст промови пос. Великановича; Орґанізаційні справи; Поклик; Що пишуть про учительські справи; Переписка редакції.

„Відблиски Думки", неперіодичний, літературний журнал. Редаґує літературний гурток „Думка". Париж, січень 1930. Зміст: Д. Тенній: Проречення; Т. Якимчук: Порадниця; Т. Якимчук: Українцям; К. Соколик: Незабутній красі; Т. Якимчук: Вічностям; Д. Тенній: Про думку; Т. Якимчук: Над Києвом; Н. П. О.: Сила підсоння; П. Книш-Слобожанський: В ночі; Ів. Карбовський: До стягу; Д. Тенній: Заграви думки; Т. Якимчук: Для певного трав. Цюпаки, Малоросам; І. Карбовський: Надією гучно кріпись; К. Соколик: Моїм краянам; П. Книш-Слобожанський: Там я... туди.

„Соціял-Демократ", орґан Подєбрад. Орґанізації УСДРП. Ч. 4. За лютий 1930 р. На 30-ліття Революційної Української Партії.

„Вільне Козацтво", літературний і політичний журнал. Рік III. Ч. 51–52. Прага, 25. січня 1930.

„Вікна", література- мистецтво- критика. Місячник. Рік III. Ч. 2., за лютий 1930. Зміст: С. Тудор: Молошне божевілля; Ж. Рембо: Коваль; М. Калинчук: Де ставок та млинок; Д. Чулий: Ганка; К. Яран: За орґанізацію підходу до теми; Рецензії; Нотатки; Літературна переписка; Оголошення. Додаток: Жива сцена.

Echo urzędnicze, organ Centrali Związków Żydowskich pracowników umysłowych. Nr. 1. Rok 1930. We Lwowie. Стор. 16. (Видано в польській і жидівській мовах).

‡ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Стефанія з Кравцевичів Малецька, жінка пароха в Буцові, померла дня 11. лютого 1930 р. В. Її П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 21. лютого, година 7·30 веч. „Мірелє Ефрос".

Субота, 22. лютого година 7·30 веч. „Мірелє Ефрос".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 21 лютого, година 7·30 веч „Панна з дипльоматії".

Субота, 22. лютого, година 7·30 веч. „Панна з дипльоматії".

Театр ревії „Тонґ" — в салі кіна „Кольосей":

Пятниця, дня 21 лютого „Тіді-бом". — Дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч

Субота 22. дня лютого „Тіді-бом". — Дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Крилата фльота" (з Рамон Новаром).

КАСІНО: Жінка на місяці.

КОЛЬОСЕИ: Украдені мільйони Ріф вінці сам

ЛЕВ: Люди без обличча (Ґарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Безбожне дівча.

ОАЗА: Маріонетки життя

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Дика орхідея" (Ґрета Ґарбо).

ПАН: Білі ночі.

ПАСАЖ: Звукова фільма: Оборонець у масці, Ґомонтів тиждень і ак. комедія.

ПРОМІНЬ: Мадярська рапсодія

СТИЛЕВЕ: Сповідь жінки (Поля Неґрі і Ельстера Ральстон).

ФАІАМОРҐАНА: Китайські авантюри. Міс Кавел.

ХИМЕРА: Любовні авантюри (Ґарі Лідтке)

УТІХА: На позорищі.

Програма радіо.

Субота 22. II. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Трансмісія з Кракова. **Краків** (312,8) 20·00 Трансмісія з Маріяцької вежі. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·10 Спів Марти Сеппалі. **Ляйпціґ** (259) 19·30 Концерт мандолінїст в. **Талін** (296) 20·15 Музика зі салі „Естонія". **Льондон** (356,3) 17·45 Органова музика. **Берлін** (418) 20·30 Рода Рода при мікрофоні. **Стокгольм** (436) 19·30 Військова музика. **Лянґенберґ** (473) 17·30 Концерт мандолінїстів. **Прага** (487) 20·45 Пісні. **Брюссель** (509) 19·30 Грамофонові плити. **Відень** (516,3) 18·10 Дуети Реґера і Бражмса (співає Улановська і Феннвальд). **Будапешт** (550) 20·30 Концерт музичної академії. **Москва** (825) 20·00 Класична і народна музика. **Ленінград** (1000) 19·30 Веселий вечір **Харків** (1304) 19·30 Концерт в честь червоної армії. **Париж** (1725) 17·30 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках львівської Архієпархії, істнуючий при вдов. сир. кооперативі „Доля" почувається до милого обовязку зложити сердечну подяку ВП. Паням і Панам, які причинилися до світлого успіху наших вечерниць з дня 4. лютого 1930 р. Передусім дякуємо п. Ірені Туркевич, оперовій співачці за її високо артистичні сольові продукції, п. Наталії Юрчинській за її преґарну декламацію, хорові „Сурми" за відспівання кількох пісень і ВП. проф. С. Кудрикові за фортепяновий супровід. Дякуємо ВП. проф. Зимакові за провід танцями, проф. Олі Бачинській і її доньці проф. Міні Зелевій за щолонічну жертвенну працю при продажі буфетових бльочків. ВП. Панам Артистам, проф. Осипові Курилясові, п. Яр. Пастернакові і д-рові Юліянові Замкові за преґарні рекламові афіші наших вечерниць.

Дякуємо ВПреосв. Владикам, ВПр. Отцям, ВП Паням і Паням які прочинилися щедрими датками будь в грошах, будь в натуралях для нашого буфету та взагалі всім ВП. Гостям, які радо поспішили на наше запрошення і певно, що цего труду не пожаліли. Чистий дохід з вечерниць дав 1093 зол. і 87 сот., які пішли на сплату довгу, затягненого на купно камениці на мешкання для вдів і сиріт.

Рівночасно повідомляємо, що прикрі похибки, які зайшли в друкованім розісланім звіті за 1928 рік через недогляд коректора будуть справлені на основі касових книг в слідуючім звіті з нашої діяльности.

За Комітет допомоги вдов. і сир. **Наталія Дзеровичева**, голова; **Софія Лицинякова**, секретарка. 1492 1–1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.